

LAPSEN SUOJELU VIRANOMAISTEN VÄLISENÄ YHTEISTYÖNÄ

Erityisesti lastensuojeluilmoituksen näkökulmasta

OTK, Lakimies Kati Saastamoinen

LAPSEN ETU JA SEN HUOMIOIMINEN

Kaikkien lasten ja perheen kanssa toimijoiden on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu

Lapsen suojelu ei ole vain lastensuojelun viranomaisten tehtävä vaan kaikkien niiden viranomaisten ja toimijoiden tehtävä, jotka lasta ja perhettä lasta arjessa kohtaa

MUUTAMA SANA UUDESTA SOSIAALIHUOLTOLAISTA

OTK, Lakimies Kati Saastamoinen

SOSIAALIHUOLTOLAIN KESKEINEN TARKOITUS

* Uuden sosiaalihuoltolain tarkoituksena on ennen kaikkea:

1. Siirretään painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin

* Vahvistaa peruspalveluja ehkäisevien palveluiden tarjoajana

* Ennen suurin osa lapsiperhepalveluista lastensuojelusta

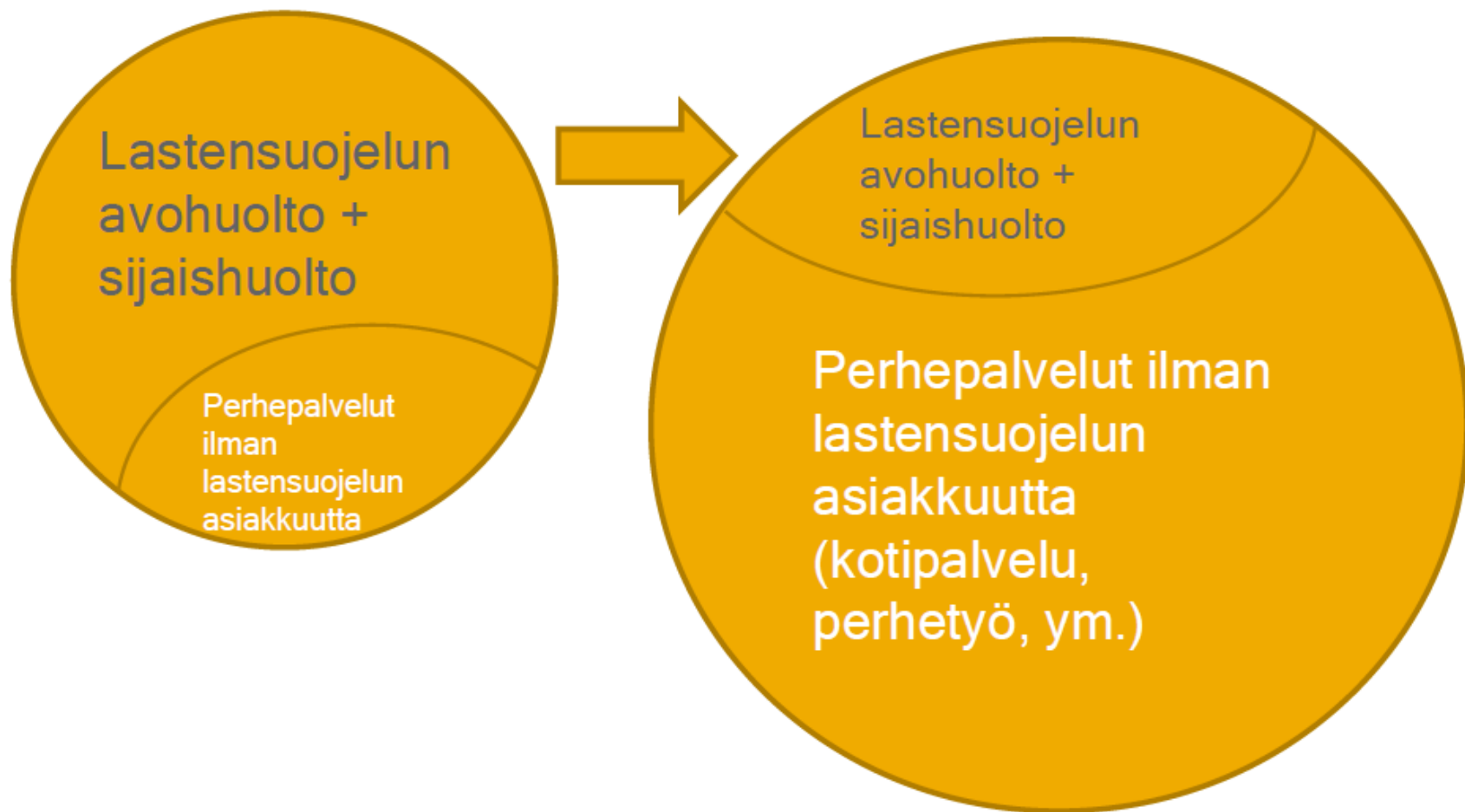
* Lisätään matalan kynnyksen / ehkäiseviä palveluja

• Kun ehkäiseviä palveluja lisätään, vähentää se korjaavia palveluja

• Sen jälkeen ehkäisevien palvelujen tarjottavuus paranee

2. Tiivistää viranomaisten välistä yhteistyötä!

Perhepalvelujen painopiste muuttuu

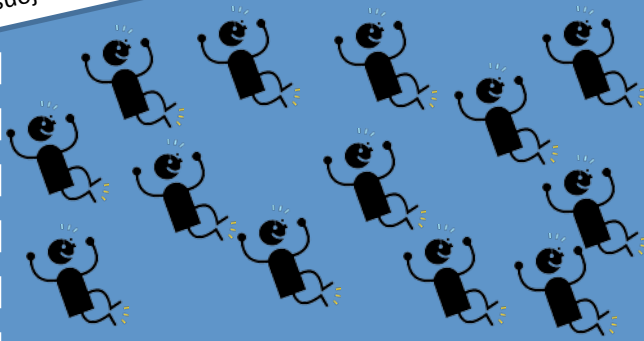
LASTENSUOJELUN ASIAKKUUS

LASTENSUOJELUN ASIAKAS

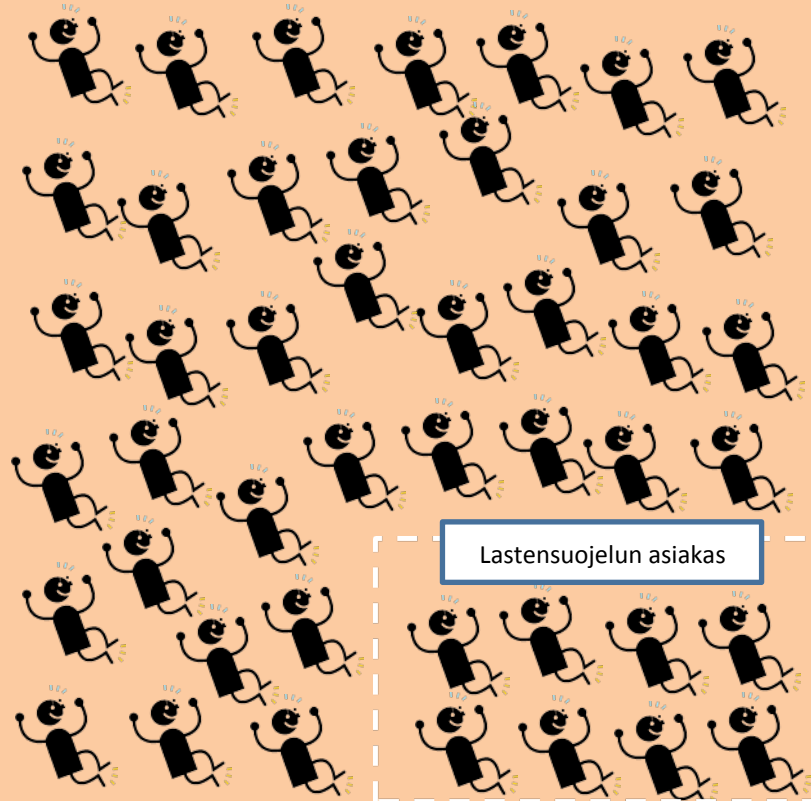
LASTENSUOJELUTARPEEN SELVITYS

Lastensuojelun asiakas

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

SOSIAALIHUOLTOLAIN 41 §: Moniammatillinen yhteistyö

- Riittävästä asiantuntemuksesta ja osaamisesta on huolehdittava
- Jos muiden viranomaisten palveluja ja tukitoimia tarvitaan, on näiden osallistuttava henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä
- Esim. lasten ja lapsiperheiden asioissa tai asiakkaan tarvitessa työ-, terveys-, asumis- ja päihdepalveluja
- Sosiaalihuollon työntekijän tulee olla yhteistyötahoihin yhteydessä asiakkaan suostumuksella
- Ilman asiakkaan suostumusta tietoja voidaan antaa sosiaalihuollon asiakaslain mukaan

TERVEYDENHUOLTOLAKI 32 § 2 mom.

- Terveydenhuoltolaki 32 § 2 momentti

Jos sosiaalihoitolain mukainen:

- Palvelutarpeen arviointi
- Päätösten tekeminen ja
- Sosiaalihuollon toteuttaminen edellyttävät terveydenhuollon palveluja, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevan **terveydenhuollon ammattihenkilön** on osallistuttava sosiaalihuollon toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen
- Vastaa sosiaalihoitolakin 41 §:ää monialaisesta yhteistyöstä

TERVEYDENHUOLTOLAKI 69 § 2 mom.

- * Jos lastensuojelun tarve johtuu **riittämättömistä terveydenhuollon palveluista**, lapselle ja hänen perheelleen on sen estämättä, mitä hoitoon pääsystä 51–53 §:ssä säädetään, järjestettävä **viipymättä** lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät terveydenhuollon palvelut
- * Vastaa asiallisesti aikaisempaa terveydenhuoltolain 69 §:n 2 momenttia, jonka mukaan terveydenhuoltolain hoitoon pääsyä koskevien säännösten lisäksi on otettava huomioon, mitä lastensuojelulaissa säädetään lapsen oikeudesta saada palveluja

SOSIAALIHUOLTOLAKI 24 § Päihdetyö

Sosiaalihuoltolaki 24 §:

”Päihdetyöllä vähennetään ja poistetaan päihteisiin liittyviä hyvinvointia ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä sekä tuetaan päihteettömyyttä.

Tässä laissa tarkoitettuun sosiaalihuollon päihdetyöhön kuuluu:

- 1) Ohjaus ja neuvonta;
- 2) Päihteiden ongelmakäyttäjille, heidän omaisilleen ja muille läheisilleen suunnatut sosiaalihuollon erityispalvelut;
- 3) Muut 14 §:n mukaiset päihteettömyyttä tukevat tai päihteiden ongelmakäytön vuoksi tarvittavat sosiaalipalvelut.

Raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat sosiaalipalvelut.

Sosiaalihuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun kunnassa tehtävän päihdetyön ja mielenterveyshuollon kanssa”.

SOSIAALIHUOLTOLAKI 44 § Asiakkaan hoidossa olevan henkilön tilanteen selvittäminen

Sosiaalihuoltolaki 44 §:

”Asiakkaan hoidossa olevan henkilön tilanteen selvittäminen

Asiakkaan hoidossa olevan lapsen tai muun henkilön hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun asiakas:

- 1) Saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana tai ennen tarvittavien palvelujen saamista hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen;
- 2) Aloittaa tutkintavankeuden tai vankeusrangaistuksen suorittamisen.

Riittävän hoidon ja tuen saaminen on tarvittaessa varmistettava tapaamalla lasta tai muuta hoidettavaa henkilöä. Velvollisuudesta ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeesta kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle säädetään 35 §:ssä”.

LASTA KOSKEVAT ILMOITUKSET

Lakimies Kati Saastamoinen

LASTENSUOJELUILMOITUS JA ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUS

Lakimies Kati Saastamoinen

LASTENSUOJELUILMOITUS

- Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen **velvolliset** tahot:
- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon ja lasten päivähoidon
- 2) Opetustoimen
- 3) Nuorisotoimen
- 4) Poliisitoimen
- 5) Rikosseuraamuslaitoksen
- 6) Palo- ja pelastustoimen
- 7) Sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan
- 8) Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän
- 9) Seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan
- 10) Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen
- 11) Hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön
- 12) Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön
- 13) Tullin
- 14) Rajavartiolaitoksen
- 15) Ulosottoviranomaisen
- palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä

LASTENSUOJELUILMOITUS

- Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvolliset tahot ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan *salassapitosäännösten estämättä* kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle lapsesta jonka
 - Hoidon tai huollon tarve
 - Kehitystä vaarantavat olosuhteet tai
 - Oma käyttäytyminen

Edellyttää mahdollista lastensuojeluntarpeen selvittämistä

→ 1.4.2015 alkaen

YLEISTÄ LASTENSUOJELUILMOITUKSESTA

- Lastensuojeluilmoituksen esteenä ei ole se, että lapsi tai huoltaja vastustaa ilmoituksen tekemistä
- Hyvän hallinnon mukaista on, että asiakassuhteessa olevalle asiakkaalle ilmoitetaan lastensuojeluilmoituksen tekemisestä
 - Informointi voidaan kuitenkin jättää tekemättä jos
 - Asia on niin kiireinen, ettei ilmoitusta asiakkaalle voida tehdä
 - Muut syyt puoltavat informoinnin tekemättä jättämistä
- Kirjallinen tai suullinen lastensuojeluilmoitus
 - Suullisen ilmoituksen dokumentointi
- Ilmoitusvelvolliset tekevät lastensuojeluilmoituksen nimellään
 - He eivät voi tehdä lastensuojeluilmoitusta anonyymisti, ilmoituksen tekijä pitää voida identifioida
- Henkilöt, joilla on oikeus tehdä lastensuojeluilmoitus, he voivat tehdä sen myös anonyymisti
 - Ilmoittajan henkilöllisyystiedot eivät ole automaattisesti salassa pidettäviä
→ Ilmoittajaa tulee tästä informoida

YLEISTÄ LASTENSUOJELUILMOITUKSESTA

Neljä tärkeää seikkaa liittyen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen:

1. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi delegoida!
2. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä vaikka on tieto, että samasta tilanteesta on tehty jo jonkun toisen ammattikunnan toimesta ilmoitus
3. Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei vaikuta se, onko lapsi jo lastensuojelun asiakkaana vai ei!
4. Lastensuojeluilmoituksen tekeminen pitää uusia jos lapsen tilanteeseen ei tule muutosta tai se pahenee

YHTEYDENOTTO SOSIAALIHUOLTOON TUEN TARPEEN ARVIOIMISEKSI

- Ennen: lastensuojelulaki 25a § = **Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi**
- Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa
 - Yhdessä tehty pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi
- Pyyntö tulee tehdä viipymättä
 - Jos ilmoittajataho ei tavoita perhettä viipymättä, ei ilmoitusvelvollisuutta voi toteuttaa pyyntönä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi
- Pyyntönsä yhteydessä tulee ilmoittaa pyynnön tekemiseen johtaneet syyt
- 1.4.2015 alkaen tämän vireille tulon nimi on:
Yhteydenotto sosiaaliinhuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUS

- Lastensuojelulaki 25c § = **Ennakollinen lastensuojeluilmoitus**
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään syntymättömästä lapsesta
 - Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään tilanteissa, joissa on **perusteltua syytä epäillä**, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen
- Ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvolliset tahot ovat samat kuin varsinaisen lastensuojeluilmoituksen
- Ennakollisessa lastensuojeluilmoituksessa ilmoituskynnys on korkeampi
 - Ilmoittajalla tulee olla varmaa tietoa esim. lapsen äidin päihdeongelmasta, vakavasta mielenterveyden häiriöstä tai vapausrangaistuksesta

ENNAKOLLINEN LASTENSUOJELUILMOITUS

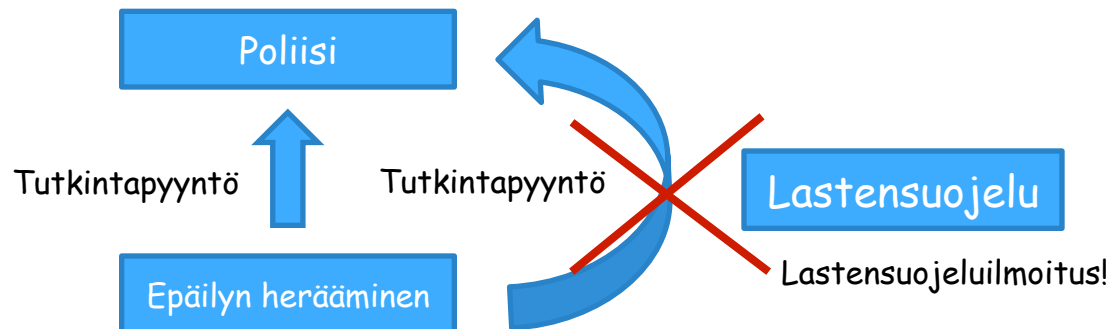
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus tehdään sosiaali- ja kriisipäivystykseen päivystykseen
- Kiireellisen palveluntarpeen arvioinnin tekee päivystävä sosiaaliviranomainen
- Yhteistyössä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa arvioidaan ja suunnitellaan myös lapsen syntymän jälkeen tarvittavat sosiaalipalvelut
- Varsinainen lastensuojeluasiakkuus alkaa vasta lapsen syntymän jälkeen
 - Lastensuojeluasiana asia tulee vireille ja tätä koskevat määräajat alkavat kulua vasta sitten kun lastensuojelun työntekijällä olisi tieto lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta

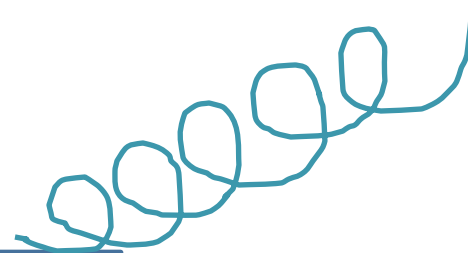
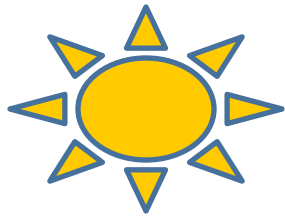
TUTKINTAPYYNTÖ POLIISILLE

Lakimies Kati Saastamoinen

ILMOITUS POLIISILLE

- Lastensuojeluilmoitusvelvollisilla on **velvollisuus** tehdä **salassapitosäännösten estämättä** ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella **syötä epäillä**, että lapseen on kohdistettu:
 - 1) Rikoslain 20 luvussa **seksuaalirikoksena** rangaistavaksi säädetty teko
 - 2) Rikoslain 21 luvussa **henkeen ja terveyteen** kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko
 - Teosta säädetty enimmäisrangaistuksen tulee olla vähintään kaksi vuotta vankeutta

Prosessiin liittyvät tahot:

Tilanteeseen on velvollisuus puuttua niillä aikuisilla, jotka kohtaavat lasta ja ovat lapsen kanssa tekemisissä!

- Peruspalvelut
 - Lastensuojelu
 - Poliisi
 - Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrinen osaamiskeskus
 - Syyttäjä
 - Tuomioistuin
-
- Hoitoprosessi

Lapseen kohdistuneet väkivalta- ja seksuaalirikokset vaativat moniammatillista yhteistyötä!
Tässä yhteistyössä on suuri joukko eri toimijoita mukana.

YHTEYDENOTTO SOSIAALIHUOLTOON TUEN TARPEEN ARVIOIMISEKSI

Lakimies Kati Saastamoinen

SOSIAALIHUOLTOLAKI 35 § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

- * Yhteydenoton sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi ovat velvollisia tekemään:
 - * Terveystieteiden ammattihenkilö
 - * Sosiaaliturvatoimiston johtaja
 - * Sosiaalitoimen,
 - * Opetustoimen,
 - * Liikuntatoimen
 - * Lasten päivähoidon,
 - * Pelastuslaitoksen,
 - * Häätokeskuslaitoksen,
 - * Tullin,
 - * Poliisin,
 - * Rikosseuraamuslaitoksen,
 - * Työ- ja elinkeinoviranomaisen,
 - * Kansaneläkelaitoksen tai
 - * Ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva

SOSIAALIHUOLTOLAKI 35 §
Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Velvollisuus!

- * Tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka **sosiaalihuollon tarve on ilmeinen**

1. Ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja
2. Henkilön suostumuksella otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen
(Lomake: Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi)

Jotta henkilön sosiaalihuollon tuentarve arvioitaisiin

3. Jos henkilön suostumusta ei saada ja henkilö on **ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai lapsen etu** sitä välttämättä vaatii, on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä

SOSIAALIHUOLTOLAKI 35 § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

- * Myös muu kuin edellä tarkoitettu henkilö **voi tehdä** ilmoituksen häntä koskevien salassapitosäännösten estämättä
- * Jos ilmoitusvelvollinen henkilö on ottanut viipymättä yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen siten kuin edellä on todettu ja ilmoittanut yhteydenoton syyt, **ei** samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä lastensuojeluilmoitusta

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Lakimies Kati Saastamoinen

SOSIAALIHUOLTOLAKI 36 § Palvelutarpeen arviointi

Sosiaalihuoltolaki 36§:

- * Kun kunnallisen sosiaalihuollon palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää **sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä**, hänen on huolehdittava, että henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi
- * Lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta

SOSIAALIHUOLTOLAKI 36 § Palvelutarpeen arviointi

- * Palvelutarpeen arviointi on aloitettava **viipymättä** ja saatettava loppuun **ilman aiheetonta viivytystä**
- * Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään **seitsemäntenä arkipäivänä** siitä, kun asiakas tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnalliseen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos:
 1. Henkilö on yli 75-vuotias;
 2. Henkilö saa vammaisetuuksista annetun lain 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista ylintä hoitotukea.
 3. Kyseessä on erityistä tukea tarvitseva lapsi (arvioinnin on valmistuttava viimeistään **kolmen kuukauden** kuluessa vireille tulosta)

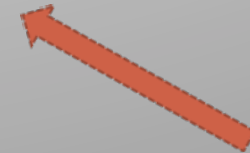
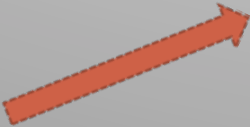
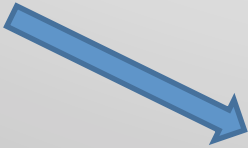
SOSIAALIHUOLTOLAKI 36 § Palvelutarpeen arviointi – arvioinnin tekeminen

- * Arviointi tehdään asiakkaan **elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa**
- * Arviointi tehdään **yhteistyössä** asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa.
- * Arviointia tehtäessä asiakkaalle on selvitettävä hänen yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan

ILMOITUS MUULLE VIRANOMAISELLE ASIAKKAAN TUEN TARPEESTA 40 § (+ Moniammatillinen yhteistyö 41 §)

- * Jos asiakkaan tarpeisiin ei voida vastata vain sosiaalihuollon toimin, asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista vastaavan sosiaalihuollon ammattihenkilön, omatyöntekijän tai muun asiakkaan palveluista vastaavan työntekijän on asiakkaan suostumuksella otettava yhteyttä siihen viranomaiseen, jonka vastuulle tarvittavien toimien järjestäminen ensisijaisesti kuuluu
- * Edellä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneen viranomaisen tulee asiakkaan suostumuksella ilmoittaa siihen yhteyttä ottaneelle viranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä, mihin toimiin se on ilmoituksen johdosta ryhtynyt
 - * Ilmoittamista ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on ilmeisen tarpeetonta
- * Tietojen luovuttamisesta ilman asiakkaan suostumusta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Kuka koordinoi tätä yhteistyötä?

Jan Horwath: “You need all the pieces to get the whole picture.”

KIITOS AJASTANNE!

044 – 974 7456